

de keurgroep van mensen die van opera houdt, zoals je ook een harde kern van jazzliefhebbers hebt of van gregoriaans. Mijn vroegere bovenbuurman was een groot operafanaat. Hij werkte voor het tweede-kansonderwijs, verdiende dus geen vetpot en moest zich het brood uit de mond sparen om naar De Munt te gaan. Dat deed hij dan ook. Het omgekeerde geldt evenzeer. Het is niet omdat je bankier bent of politicus dat je hart warmer gaat kloppen voor Luc Tuymans of hedendaagse dans. Het kan, het mag, maar het is geen dwingend onderdeel (meer) van het hedendaagse statuspakket. Wat van een Armani-pak of een BMW niet kan gezegd worden. Vooral Van den Broeck gaat er vanuit dat de 'machtselite' nog altijd bepaalt wat kunstenaars mogen maken. Zolang kunst de bestaande verhoudingen niet in gevaar brengt, wordt ze geduld. Hij heeft er zelfs de term 'vormenkunst' voor gesmeed (in tegenstelling tot kunst met inhoud). Ik citeer andermaal een licht pathetische passage: 'Van de nieuwe Vlaamse economische elite mag er rustig gespeeld worden met vormen, zolang er maar geen nieuwe INHOUDEN ten tonele worden gevoerd, want dat is nu wel het laatste waar zij behoefte aan heeft: NIEUWE INHOUDEN. Die zouden mensen op ideeën kunnen brengen, stel je voor. En over die ideeën zou weleens gediscussieerd kunnen worden. Misschien zouden ze tot vergaderingen kunnen leiden, tot de oprichting van een of andere actiegroep, een nieuwe politieke partij die een nieuwe economische orde voorstelt.' (kapitalen WvdB)

Van den Broeck hunkert blijkbaar naar een verzuild verleden met zijn censuur en artistieke catacombenstrijd. Hij smacht naar de tijd toen kunstenaars nog maatschappelijk aan de bommen konden schudden. Deze visie spoort perfect met zijn verzuch-

ting ten tijde van de Salman Rushdie-affaire. Hij was jaloers op Rushdie omdat deze met *De Duivelsverzen* zoveel losmaakte. Ik begrijp best dat verlangen naar maatschappelijke invloed, maar zo werkt dat niet (langer) in een stabiele democratie. In onze soort samenleving stelt ieder voor zich zijn cultuurantsoen samen. Dat gebeurt volledig buiten de druk van de machtscentra om. Het zal politici of *captains of industry* overigens een rotzorg zijn of een auteur een *Brief aan Boudewijn* schrijft en of Gerard Mortier met elke nieuwe opera de gevestigde orde wil omvergoeien. Non-fictieboeken – hét medium van vandaag voor nieuwe ideeën – bewijzen dat. Neem *No logo*, het invloedrijke boek van Naomi Klein tegen de globalisering. Het is paradoxaal genoeg gepubliceerd door een van de meest geglobaliseerde uitgevermultinationals ter wereld. En Klein kapitelt in haar bestseller bovendien haar eigen uitgever. Walter van den Broeck is wel erg wereldvreemd geworden.

Van den Broeck en De Meyer ergeren zich samen ook dood aan het feit dat 'nieuw, nieuwer, nieuwst' tegenwoordig de norm is geworden. Daar hebben ze natuurlijk gedeeltelijk gelijk in. Nieuw is op zich geen synoniem van kwaliteit. Maar het is evenmin synoniem van gebrek aan kwaliteit. Dat moet telkens weer voor elk nieuw product beoordeeld worden. Door hun veralgemeningen dreigen ze echter het kind met het badwater weg te gooien. Ze vinden elkaar ook in een gezamenlijke afwijzing van subsidie voor elitekunst. Ze schrijven daarover inhoudelijk nagenoeg hetzelfde: 'De culturelen spreken over "kunst als vrijplaats", waarmee bedoeld wordt: de overheid dient ons te subsidiëren en die hoeft zich verder niets aan te trekken van wat wij met die subsidies doen.' (GdM) en

'Nogal wat artiesten vinden dat de gemeenschap hen geld moet geven en verder geen vragen moet stellen. Waarom? Om ze hun eigen ding te laten doen.' (WvdB) Hun pleidooien tegen subsidie lijken logisch, gezien hun standpunt dat elitekunst geen knip voor de neus waard is. Maar deze schrijvende spreekbuisen van de man in de straat vergeten het belangrijkste. Cultuursubsidie in een democratisch land wordt door de vertegenwoordigers van het volk bepaald – en niet door 'de man in de straat' zelf, dat zou pas een janboel worden. De betrokken minister laat zich daarin bijstaan door adviseurs en een commissie van deskundigen. Dat is zeker geen feilloos, maar wel een verantwoord systeem. Hoe groot de haat van kunstenaars tegen deskundigen ook moge zijn – kijk maar naar de onwaardige reacties van Delvoye of Thierry de Cordier op Frank vande Veires analyse in *Yang* van het wereldje van de beeldende kunsten – ze blijven wel deskundiger dan Jan met de Pet. Ik zou overigens niet graag zien dat de minister in zijn eentje beslist. (Om naar Mozarts tijd terug te keren: keizer Jozef II vond Salieri een veel betere componist, zodat hij die vaker promoveerde dan Mozart en hem ook meer betaalde). Natuurlijk, er valt vaak veel af te dingen op de keuzes en argumenten van adviseurs en commissies en dat gebeurt ook zeer openlijk. Dankzij die kritische functie en de mogelijkheid om beroep aan te tekenen wordt het beleid soms bijgestuurd. Voor mijn part: anderen en beteren, zowel wat kunstenaars als experts betreft, maar noch Van den Broeck noch De Meyer hebben een behoorlijk alternatief. Wat Van den Broeck wil is onduidelijk. Insiders hebben gesuggereerd dat hij meer (gesubsidieerd) werk van zichzelf op de planken wil; ik ben in

dezen totaal onbevoegd. De Meyer zwaait met de kunstcheque en wil tegelijk (?) het geld van cultuur integraal naar de sociale sector overhevelen. En waarom niet naar justitie, denk je dan. Of naar de federale politie? Of naar het leger? Moet onze welvaartsstaat, die de zwakkeren beschermt, niet verdedigd worden? Hoe aandoenlijk politiek correct is deze criticaster van de *political correctness*. Soms vraag je af of de auteurs in hun hart wel democraten zijn. Enigszins verbitterd sneert Van den Broeck, na herhaalde aanvallen op de overheid én op de vrije markt (waar hij nota bene als auteur van leeft): 'De partij die zich in Vlaanderen openlijk tegen de vrije markt keert, behaalt 0,8 procent van de stemmen. Daar hoeft geen tekening bij.' Inderdaad.

Pas in hun definitie van de kunst scheiden de geesten zich, en zeer radicaal. Voor Van den Broeck is de ware kunst (voor het volk) de provinciale kunst. Helaas, wat hij daar onder verstaat, sla me dood, ik krijg er geen hoogte van. Aangezien de auteur het bestaat om géén namen te noemen van belangrijke provinciale kunstenaars of kunstwerken verzeil je als lezer in een dikke mistbank. Op zeker moment geeft hij het – overigens onthullende – cijfer dat het amateurtoneel per seizoen 1.600.000 toeschouwers zou bereiken. Wil Van den Broeck dat al het voor theater bestemde overheids-geld naar het amateurtoneel gaat? Vragen stellen is ze beantwoorden, heet het, maar in dit geval blijf ik het antwoord schuldig. De provincie houdt niet van 'THEATER' maar wel van 'DRAMA', luidt het. (kapitalen WvdB). Zou het? Precies de artificiële en tegelijk vage tegenstelling tussen de provincie (traagheid, vriendelijkheid, menselijke maat...) en de stad (mannelijkheid, geldzucht, bikkelharde concurrentie, jacht op suc-